

SVEMIRSKO ORUŽJE ZA ZEMALJSKE RATOVE (I OBRNUTO)

Alesandro ANDREONI

Perspektive, tehnološke implikacije i geopolitički postulati svemirskih programa Sjedinjenih Američkih Država. Neokonzervativne teorije o strateškom korišćenju svemira i njihov uticaj na Belu kuću. Civilni projekti i odbrambene potrebe

N

NOVI SVEMIRSKI PROGRAM,

koji je u januaru 2004. najavio Buš, ima snažne vojne implikacije, budući da Pentagon, u saradnji sa svemirskom agencijom NASA, namerava da ubrza aktivnosti u vasioni. U okviru novih istraživanja sunčevog sistema, NASA i Pentagon zajedno će pokrenuti razvojne i istraživačke programe koji će omogućiti korišćenje vojnih satelita u niskim orbitama. Istovremeno, naučna istraživanja NASA-e usmerena su na razvoj svemirskih vojnih arsenala koji bi se mogli koristiti u budućnosti. NASA će u programu *Near Earth Objects (NEO)* proučavati upotrebljivost nuklearnih raketa za gađanje asteroida koji kruže oko Zemlje, kako bi se sprečila mogućnost njihovog sudara s njom¹.

Postavlja se pitanje budućeg korišćenja oružja ka svemiru i iz njega. Bušova administracija, a posebno sekretar odbrane Donald Ramsfeld, oduvek se zalagala za korišćenje svemira za vojne aktivnosti na Zemlji, zastupajući tezu da ga – baš kao vazduh, more i zemlju – treba braniti.

Sve ovo samo delimično podseća na Reganovu nameru da iz svemira odbrani Ameriku od sovjetske raketne pretnje, jer se danas koncept razvoja odbrambenih tehnologija u orbiti oslanja na najnaprednija tehnološka dostignuća.

Model rata

Američki vojni establišment namerava da ispita svemirske potencijale simetrične mreže za vođenja rata (*warfare*) i način upotrebe vojnih sredstava. Oružane snage Sjedinjenih Država su već konsolidovale svemirske sisteme kako bi obezbedile stalni prilaz i

¹ Vest da NASA namerava da na Siciliji realizuje program NEO objavljena je u mnogim italijanskim medijima. F. FORESTA MARTIN, "Rakete protiv gigantskih asteroida", *Corriere della Sera*, 21/8/2004.

funkcionisanje svojih satelita neophodnih za rad te mreže, od čega u velikoj meri zavisi njihovo preimućstvo.

Vojni krugovi se zalažu za tehnološki napredak američkog naoružanja i korišćenje svemirskih sistema kojima bi se pružala podrška vojnim aktivnostima na kopnu, a koji bi, takođe, služili za odbranu i napad, obezbeđujući operativni i funkcionalni kontinuitet i jačanje vojnih potencijala. Drugim rečima, Pentagon radi na osavremenjavanju uloge vazduhoplovnih snaga u upravljanju svemirskim resursima. Njihove operativne sposobnosti trebalo bi da nadilaze zadatke *Space Support* i *Space Force Enhancement*, kako bi efikasnost *Space Control* i *Space Force Application*² bila što veća.

U literaturi nalazimo podatak da se od Prvog zalivskog rata, rata na Kosovu 1999, pa sve do nedavnih sukoba u Avganistanu i Iraku, takozvani gravitacioni centar američkih vojnih operacija sve više pomerao ka svemiru³. *Defence Transformation* ima sve veću podršku jer se smatra da preimućstvo američkih vojnih snaga sve više zavisi od njihove sposobnosti korišćenja svemirskih sistema, u funkciji *Space Force Enhancementa*. Američka vojna mašinerija bi na taj način obezbedila satelitske komunikacije između mesta ratnih dejstava i udaljenih komandnih i kontrolnih centara, koordinate satelitskog sistema globalnog zauzimanja pozicija korisnih u pilotiranju, osmatranje i *early warning*. Na taj način bi dobijala blagovremene informacije o lansiranju raketa, a imala bi i mnogostruke koristi u obaveštajnom radu, nadziranju i izviđanju, kao i u meteorologiji, geodeziji i prikupljanju podataka o kretanju snaga na terenu⁴. Treba istaći da je satelitski sistem globalnog zauzimanja pozicija postao neophodan za funkcionisanje aviona, brodova i kopnenih sredstava, kao i raketnih sistema, kao što je *Joint Direct Attack Munition*⁵.

² Ukratko, zadaci američkih vazduhoplovnih snaga su: a) lansiranje vojnih satelita u orbitu i njihovo svakodnevno praćenje (*Space Support*);

b) operativna podrška svemirskim sistemima (*Space Force Enhancement*). Takođe, vazduhoplovne snage treba da: c) oružanim snagama garantuju prilaz i korišćenje svemirskih sistema i brane ih od neprijateljskih snaga (*Space Control*); d) upravljaju svemirskim vojnim sistemima i gađaju kopnene ciljeve (*Space Force Application*). Tehnologija vojnih svemirskih sistema nije isto što i satelitska tehnologija. Naime, orbitni sistem sa ofanzivno-defanzivnim mogućnostima je zbog više razloga sporan. Valjalo bi pročitati tekst B. S. LAMBETH, "Mastering the Ultimate High Ground: Next Steps in the Military Uses of Spaces", Santa Barbara 2003, Rand, str. 97-99, kao i B. PRESTON, "Space Weapons Earth Wars", Santa Barbara 2002, Rand.

³ B. S. LAMBETH, "The Transformation of American Air Power", Ithaca 2002, Cornell University Press. Takođe pogledati G. FRIEDMAN, "The future of War", Njujork 1998, St. Martin's Press; M. O'HANLON, "Technological Change and the Future of Warfare", Vašington D. C. 2000, Brookings Institution Press.

⁴ B. D. WATTS, "The Military Use of Space: a Diagnostic Assessment", Vašington DC 2001, Center for Strategic and Budgetary Assessment.

⁵ Američka avijacija smatra da je "Joint Direct Attack Munition" najprikladnije vojno rešenje. Prvi put je primenjeno na Kosovu 1999; sastoji se od satelitskih navigacijskih sistema koji lansiraju metalne projektele teške jednu tonu. Signal Gps i sistem inertnog upravljanja koriste se za veću preciznosti napada. Tokom operacije "Enduring Freedom" u Avganistanu, SAD su bacile više od četiri hiljade ovakvih bombi, najviše iz bombardera B-52. Pogledati S. BIDDLE, "Avganistan and the Future of Warfare", *Foreign Affairs*, mart-april 2003, M. O'HANLON, "A Flawed Masterpiece", *Foreign Affairs*, maj-jun 2002.

Vašington je zabrinut zbog mogućeg neprijateljskog korišćenja simetrične mreže za vođenje rata i sistematskog ometanja, što bi američke vojne snage sprečilo da koriste svoje satelitske sisteme⁶. Naime, postoji mogućnost da neprijateljske države, ali i drugi neprijatelji, iskoriste svemirske resurse u komercijalne svrhe⁷. Kako bi to izgledalo u svemiru?

Pažnja vojnih analitičara usmerena je prevashodno na koristi koje bi vojne američke snage mogle imati ukoliko bi raspolagale svemirskim naoružanjem za gađanje kopnenih ciljeva. Misli se pre svega na logističke i taktičke prednosti, na veću preciznost, kao i na razornu snagu i prodor na kopnu. Na strateškom planu, Sjedinjene američke države mogle bi da imaju koristi od razvoja *Space Force Application* samo ukoliko bi imale na raspolaganju kapacitete *Global Attack*, *Agile Combat Support* i *Rapid Global Mobility*⁸.

Istražuju se mnogostruke tehnološke mogućnosti; izraz "svemirsko oružje" podrazumeva širok tehnološki dijapazon. U nekim slučajevima još je u toku dokazivanje tehnološke izvodljivosti, a negde se proverava ekonomska opravdanost⁹. Pod okriljem *Space Force Application* planirana je izgradnja svemirskih vojnih sistema koji bi koristili kinetičku i direktnu energiju. U prvom slučaju ispituje se mogućnost da sateliti iz orbite koriste sopstvenu masu i kinetičku energiju za ulazak u zemaljsku atmosferu, pad pod pravim uglom na zemlju i pogađanje kopnenih ciljeva¹⁰. U drugom slučaju razmišlja se o postavljanju platformi u orbiti, koje bi hemijskim sredstvima generisale i usmeravale snop energije promenljivog intenziteta, a koji bi se koristio za ofanzivna dejstva, ometanje rada elektronskih uređaja (*jammer*) i lasersko uništavanje određenih ciljeva na zemlji¹¹.

Za kontrolu svemira (*Space Control*) koristiće se najveća tehnološka dostignuća, kao što su, između ostalog, protivsatelitsko oružje (*Anti-satellite Weapons*) i svemirsko oružje na kinetičku i direktnu energiju. Takođe se ispituje mogućnost korišćenja krhotina za uništavanje satelita u orbiti. Ovi projekti su još u fazi istraživanja i razvoja, a ispituje se

⁶ A. KOCH, "U. S. Seeks Solution to Space Threats", *Jane's Defense Weekly*, 13/8/2003.

⁷ B. D. WATTS, cit., str. 21. Vojni analitičari ispituju komercijalnu vrednost satelitskih usluga radi postizanja "globalne transparentnosti". Takođe pogledati Y. A. DEHQANZADA, A. M. FIORINI, "Secrets for Sale: How Commercial Satellite Imagery Will Change the World", Vašington D. C. 2000, Carnegie Endowment for International Peace, L. NARDON: "Satellite Imagery Control: An American Dilemma", Pariz 2002, Institut Française des Relations Internationales. Videti takođe H. D. SOKOLSKI, "Nonapocalyptic Proliferation: A New Strategic Threat?", kao i B. ROBERTS, "Weapons Proliferation in the 1990s, Cambridge 1995, Mir Press, str. 31.

⁸ T. D. BELL, "Weaponization of Space: Understanding Strategic and Technological Inevitabilities", Maxwell 1999, Air University, str. 9.

⁹ B. D. WATTS, cit., str. 7.

¹⁰ Opravdano je govoriti o tome, s obzirom na mogućnost pogađanja kopnenih ciljeva iz svemira i brojnih mogućih posledica tog čina. Videti i B. D. WATTS, cit., str. 82-95.

¹¹ I u ovom slučaju trebalo bi proveriti nekoliko činilaca koji utiču na potrebu korišćenja ove vrste tehnologije. Potrebno je voditi računa i o prenosu energije kroz atmosferu, između platforme i cilja. Takođe je poznato da je za korišćenje svemirskog oružja potrebna velika energija, što podrazumeva veoma rizičnu upotrebu nuklearnih reaktora u svemiru. Videti P. FARINELLA, "Energia nucleare nello spazio", na internet adresi Udruženja naučnika za razoružanje.

i ekonomska opravdanost postavljanja platformi u orbiti¹². Pentagon iz budžeta izdvaja sredstva za više istraživačkih programa i razvoj vazduhoplovstva¹³. Sada se ispituje da li će između 2005. i 2008. kopneni sistemi moći da sa Zemlje pogađaju i neutrališu satelite za komunikaciju i telesnimanje¹⁴.

Svemir kao strateški ekonomski resurs

Od svemirskih sistema, doduše, ne zavisi samo američki model simetrične mreže *warfightinga*. Od komercijalnog korišćenja svemira i industrije satelitskih usluga Sjedinjene Američke Države godišnje ubiraju stotine milijardi dolara prihoda; to je strateški resurs¹⁵. Vašington uviđa ogromnu ulogu komercijalnih satelita u obezbeđivanju američke nacionalne bezbednosti, zaštiti nacionalne teritorije od prirodnih katastrofa, i sprovode nju *Homeland Security*, jer komercijalni sateliti američkoj vladi obezbeđuju kanale komunikacije kao alternativu za zemaljske telekomunikacije, mobilnost i sveprisutnost signala, kao i visoku raspoloživost frekvencijama¹⁶.

Američka vlada, naravno, čini sve da te resurse odbrani, smatrajući da su za vođenje ratnih operacija komercijalni sateliti sve neophodniji. Oružane snage imaju mnogo veća potraživanja za satelitskim uslugama nego što ih može pružiti Odsek za odbranu. Usavršavanje američkog modela *warfare* podudara se sa povećanom potražnjom Pentagona za kapacitetima i komercijalnim satelitskim uslugama. Naime, posle završetka hladnog rata, od Prvog zalivskog rata do operacije *Enduring Freedom* u Avganistanu, potražnja američkih oružanih snaga za širinom frekventijskog opsega tri puta se povećala¹⁷. Na primer, tokom Prvog zalivskog rata Pentagonu je bilo potrebno ukupno oko 100 Megabita u sekundi, a u operaciji u Avganistanu čak 250 megabita, mada je u tim vojnim operacijama korišćeno svega 10 odsto vojnih kapaciteta u odnosu na one koji su upotrebljeni u Kuvajtu 1991. Sjedinjene Američke Države

¹² C. K. S. CHUN, "Striking Out to Space: Technical Challenges to the Deployment of ASAT Weapons" i J. C. MOLTZ, "New Challenges in Missile Proliferation, Missile Defense and Space Security", CNS Occasional paper, br. 12, Monterey 2003, Monterey Institute of International Studies.

¹³ J. Lewis, J. COWAN, "Space Weapon Related Programs", CDI Report, Vašington D. C. 2004, Center for Defense Information.

¹⁴ J. SINGER, "U. S. Seeks to Target Satellites from Ground", *Defense News*, 21/7/2003, str. 38.

¹⁵ Sjedinjene Američke Države su jedina velika ekonomska sila u kojoj nivo privatne potrošnje u komercijalne satelitske svrhe ne prevazilazi nivo javne potrošnje. U ostatku sveta došlo je do povećane potražnje za satelitskim uslugama, za potrebe televizije i satelitskog interneta. Videti T. BEARDSLEY, "The Way to go in Space", *Scientific American*, februar 1999, str. 81.

¹⁶ R. DAL BELLO, "Commercial Communication Satellites: Assessing Vulnerabilities in a Changing World" i J. M. LOGSDON, G. ADAMS, "Space Weapons: Are They Needed?", Vašington D. C. 2003, Space Policy Institute, George Washington University, str. 211.

koriste već postojeće komercijalne satelite i to bez posebnih dozvola, koje bi im, zapravo, bile potrebne za lansiranje vojnih satelita u orbitu ukoliko bi oni kružili iznad drugih zemalja¹⁸.

Vraćanje svemirskog štita

Razvoj integrisanog sistema raketne odbrane je i dalje glavna tema rasprava o svemirskom oružju. Mada se u mnogo čemu razlikuje od Reganove *Strategic Defence Initiative*, Bušova odbrana od raketa još se oslanja na vanatmosferske presretače. Činilo se da su oni posle završetka hladnog rata i Klintonove ograničene verzije odbrane od raketnog napada prevaziđeni, ali je, posle nekoliko severnokorejskih nuklearnih proba, ponovo došlo do rasprava o neophodnosti antiraketne odbrane¹⁹. Posle povratka republikanaca u Belu kuću, takozvana svemirska opcija ponovo je uzeta u obzir kao važan element odbrane koja bi, zajedno sa sistemima u orbiti, predstavljala značajan kapacitet.

Bušova administracija je vojni program *National Missile Defense* pretvorila u konja za trku i započela izgradnju raketnog sistema, bez obzira na ograničenja predviđena sporazumom iz 1972. Ramsfeld je naglašavao potrebu korišćenja svemira za odbranu SAD od raketnih napada slanjem u orbitu vanatmosferskih presretača sa zadatkom da pogode i unište neprijateljsku raketu neposredno nakon njenog lansiranja²⁰. Posle početnog napretka, projekat razvoja svemirskih presretača, koji je vodila *Missile Defence Agency*, doživeo je zastoj, te je Pentagon bio prisiljen da do 2008. odloži lansiranje eksperimentalne grupe presretača predviđeno za 2005. Razlog usporavanja mogu biti kako političko uplitanje Kongresa tako i tehnološki problemi²¹.

¹⁸ Isto, str. 216.

¹⁹ Na vrhu liste National Intelligence Estimate on the Ballistic Missile Threats, koga je 2002. usvojio National Intelligence Council, nalaze se raketni sistemi Severne Koreje, Irana, Pakistana, Indije i Kine. Režim iz Pjongjanga raspolaže sa nekoliko stotina raketa "No Dong", srednjeg dometa od 1.300 km. Godine 1998. Severna Koreja je napravila raketnu probu "Taepo Dong-1" koja se nije uspešno završila, ali je postalo jasno da Severna Koreja poseduje tehnologiju za lansiranje raketa međukontinentalnog dometa. National Intelligence Council smatra da Severna Koreja razvija novi tip rakete – "Taepo Dong-2", sa dometom od 10 hiljada kilometara, kojim može da pogodi Aljasku. Što se tiče ostalih zemalja na listi, govori se o iranskom programu "Shahab-3" i pakistanskom "Haft V" (Ghauri), balističkim raketama sa dometom od 1.300 km. U Indiji je u toku izgradnja rakete "Agni II", sa dometom od 2 hiljade km, a u Kini "DF-31", sa dometom od 8 hiljada km. Sada u svetu oko 40 zemalja poseduje balističke rakete, a 11 rakete sa srednjim i velikim dometom.

²⁰ O ovoj temi korisno je konsultovati studiju American Physical Society o sistemima raketnog presretanja u trenutku lansiranja. U izveštaju se naglašavaju ogromni troškovi za slanje presretača na kinetičku energiju u orbitu, a njihovo korišćenje ne bi odlučujuće uticalo na kapacitete odbrambenih raketnih sistema. Dodatne podatke potražiti u "Report of the American Physical Society Study Group on Boost-Phase Intercept Systems for National Missile Defense: Scientific and Technical Issues", College Park 2003, Aps.

²¹ R. BARRET, "DoD Slows Space-Based Interceptor Plan", *Defense News*, 21/7/2003, str. 28.

Neokonzervativna vizija svemirske bezbednosti

Američka administracija i političko-intelektualni krugovi smatraju da najviše pažnje treba usmeriti na vojsku, zaštitu komercijalnih resursa i stratešku odbranu. Neokonzervativci u svemirskim skafandrima ubeđeni su da njihova strateška razmišljanja treba da obuhvate i svemir. Oni i dalje "prejudiciraju događaje", "ukazuju na opasnosti koje se tek naziru", "naglašavaju američku nadmoć"²². Čine sve da militarizacija svemira postane neizbežni imperativ²³.

Teorijski postulati neokonzervativaca usklađeni su sa zaključcima kongresne *Commission to Assess U.S. National Security Space Management and Organization*, koju je do 2001. predvodio Donald Ramsfeld. Ona je formulisala osnovne premise političke doktrine militarizacije svemira i zastupala ideju da je potrebno ubrzati tehnološki razvoj kako Zemlja ne bi postala žrtva eventualnog napada koji je komisija nazvala *Space Pearl Harbor*. Razrađuje se više mogućih scenarija: tokom napada, poput onog u Perl Harboru, moglo bi doći do uništenja ili onesposobljavanja velikog broja američkih satelita i to lansiranjem u svemir nuklearne glave koja bi generisala elektromagnetsku aktivnost i onemogućila rad satelita²⁴. Drugi scenario predviđa mogućnost obaranja američkih satelita sa zemlje laserskim zracima, onemogućavajući rad američkih svemirskih sistema tokom neke vojne operacije. Važno je naglasiti da se, kako u prvom tako i u drugom slučaju, pretnje odnose na satelite u niskoj orbiti – na nadmorskoj visini ne višoj od 1.600 milja. Geosinhronijski sateliti, koji lete na visini iznad 22 hiljade milja, Pentagonu obezbeđuju neophodnu širinu frekvencijskog opsega i nalaze se daleko izvan dometa raketa *Simil-Scud* ili zraka direktne energije²⁵.

Bez obzira na to, Ramsfeld je ocenio da je odbrana svemira nacionalni prioritet i dao mandat avijaciji da pripremi teren za odluke koje će u toj oblasti doneti Bela kuća koja bi, prema obrazloženju kongresne komisije kojom on predsedava, trebalo da "zdušno podrži razvoj kapaciteta *National Space Policy*, što bi predsedniku omogućilo lansiranje vojnih sistema u orbitu i odbranu zemlje od napada"²⁶.

Bušova administracija polaže velike nade u taj projekat. Bela kuća je investirala ogromna sredstva za istraživanja i razvoj svemirskih tehnologija, direktno ili indirektno u službi svemirskih sistema kojima raspoložu oružane snage. Takođe podržava lansiranje

²² Citat iz osnivačkog dokumenta neokonzervativne organizacije "Project for the New American Century", koga su, između ostalih, potpisali George Bush, potpredsednik Dick Cheney, sekretar odbrane Donald Rumsfeld i njegov zamenik Paul Wolfowitz.

²³ Ibidem.

²⁴ Takav napad bilo bi teško kontrolisati i njegova taktička i tehnička opravdanost veoma je diskutabilna.

²⁵ FEDERATION OF AMERICAN SCIENTISTS, "Ensuring America's Space Security: Report of the FAS Panel on Weapons in Space", FAS Report, avgust 2004, str. 12. Može se pronaći na sajtu www.fas.org

²⁶ U. S. CONGRESS, "Report of the Commission to Assess United States National Security Space Management and Organization", Vašington D C. 2001, U. S. Congress, str. 11.

mikro-satelita, razvijanje antisatelitskih kapaciteta i ostvarivanje programa razvoja naoružanja i direktne energije. Pod izgovorom da se radi o antiraketnoj odbrani, Buš je takođe zatražio sredstva za razvoj svemirskih presretača i svemirskih senzora²⁷. Budžet Pentagona za 2005. fiskalnu godinu ima više stavki sa znatnim sredstvima namenjenim programima *Space Control* i *Space Force Application*. U zbirnoj sumi predviđenoj za svemirske programe od 12,4 milijarde dolara nalaze se i fondovi namenjeni za razvoj antisatelitskog oružja i za vanatmosferske presretače, kao i nekoliko programa za razvoj satelitskih sistema za komunikaciju i senzora što, po mišljenju nekih analitičara, označava latentne ali i sistematske pokušaje Bušove administracije da ubrza razvoj svemirskih vojnih sistema²⁸.

Jedan krug intelektualaca bliskih Bušovoj administraciji u militarizaciji svemira vide novog konceptualnog konja za trku. Zagovornici *American Space Powera* smatraju da bi Sjedinjene Američke Države mogle imati veliku ekonomsku, političku i stratešku korist od delovanja iz orbite²⁹. Sve veća pristupačnost svemira dovela je do široke internacionalizacije, te je stoga i mogućnost konflikta sve veća. Neokonzervativci takođe smatraju da svemir valja posmatrati kao prostor mogućih vojnih konflikata, poput onih na kopnu i moru, te ga stoga valja braniti istim sredstvima – oružjem³⁰.

Zaključci

Oni koji razmišljaju o jednom jedinom, vojnom rešenju za postizanje strateške nadmoći u svemiru nemaju dobre argumente. Neosnovane su analize pretnji, kao i način odbrane od njih. Gotovo uvek postoji nedoslednost između tehnološke dimenzije navodnih opasnosti i stepena konkretne i političke opravdanosti ponuđenih rešenja. Teze neokonzervativaca nisu našle potvrdu u činjeničnom stanju na terenu. Naime, tokom akcije protiv Iraka i Sadama Huseina iračke snage uspele su da stvore velike probleme američkim svemirskim kapacitetima, i to ne lansiranjem u svemir nuklearnih glava, već korišćenjem manje od deset ruskih *jammersa* za presretanje signala³¹.

To što svemirske aktivnosti postaju sve pristupačnije ne ide u prilog militarizaciji svemira. Na prvom mestu, postavlja se pitanje internacionalizacije svemira. Korisno je

²⁷ J. LEWIS, J. COWAN, op. cit.

²⁸ J. LEWIS, "Selected Space Programs in the 2005 Appropriation Process", CDI Report, Vašington D. C. 2004, Center for Defense Information.

²⁹ Reprezentativno štivo koga političari rado konsultuju je S. LAMBAKIS, "On the Edge of Earth: The Future of American Space Power", Lexington 2001, The University Press of Kentucky.

³⁰ Lambakis postavlja više provokativnih pitanja o sve većoj pristupačnosti svemira, kao i opravdanosti ubrzanog američkog strateškog razvoja svemirskih aktivnosti, što bi moglo dovesti do promena u američkom javnom mnjenju, koje više ne bi bilo toliko pacifističko.

³¹ F. VIZARD, "Safeguarding GPS", *Scientific American*, 14/4/2003.

znati da je i sada veći deo svemirskih programa plod međunarodne saradnje i da se svemir već koristi pre svega na naučnom i ekonomskom planu, što će se odraziti i na vojni. Sjedinjene Američke Države, međutim, planiraju da miniranjem orbite uspostave primat u svemiru, s obzirom na stepen ekonomske i tehnološke razvijenosti.

Ako se vratimo na pitanje koje smo postavili na početku – da li će se u skorašnjoj budućnosti praviti i koristiti oružje u svemiru, odgovor može biti samo da takav rizik svakako postoji. Još je prikriven, ali pothranjivan militarističkom politikom i nametanjem posebne političke retorike koja onemogućava zdravorazumsko rasuđivanje. Neki visoki američki političari rade na degeneraciji procesa, ignorišući srednja rešenja, da bi se potom na sceni pojavili kao spasioци svoje zemlje namećući spasonosna rešenja, koja su obično najdramatičnija, jedina preostala ili prethodno namerno zaobiđena.

Evropljani, koji raspolazu sopstvenom svemirskom tehnologijom, trebalo bi pažljivije da prate dešavanja u Americi: svemir je i za Evropljane strateški resurs. Zbog toga bi sagovornike s onu stranu Okeana trebalo pitati da li njihovi planovi o svemiru, kao i njihova vizija svemirske bezbednosti, obuhvataju i zaštitu naših resursa u svemiru i da li ugrožavaju naše aktivnosti na kopnu.

Prevela: Lena Trione